

SLACHTA MARGIT NEMZETI SZOCIÁLPOLITIKAI INTÉZET

AUTISTA SZEMÉLYEK GONDOZÓJA

600 ÓRÁS

SZOCIÁLIS ÁGAZATI KÉPZÉS

KÖZPONTI SZÓBELI TÉTELSORA

Jóváhagyta:

Csizi Péter

szociális ügyekért felelős helyettes államtitkár

Kiadva:

2024. 10. 31.

Szociális ágazati képzés

Autista személyek gondozója 600 órás képzés központi szóbeli tételsora

A) Ápolási-gondozási alapismeretek

B) Autizmus-specifikus ismeretek

1. tétel

A) Ismertesse röviden az egészség definícióját!

Információtartalom vázlat:

- Egészség fogalma
- Betegség meghatározása
- Mit jelentenek a BNO és FNO kifejezések? Hol találkozunk ezekkel munkája során?
- Betegség és a fogyatékos fogalmának különválasztása
- Munkakörök a szociális területen az egészségmegőrzés szolgálatában
- A vizsgázó személy munkaköri feladatainak felsorolása a fogyatékos személy betegsége esetén

B) Az autizmus definíciója, kialakulása, etiológiája, epidemiológiája

Információtartalom vázlat:

- Mi az autizmus? A fogalom meghatározása
- A spektrum zavar kifejezés időszívesége és oka
- Az autisztikus diád (triász) területei
- A zavar kialakulásának háttérében rejlő okok, feltételezések és tények
- Az autizmus és egyéb állapotok és betegségek közötti kapcsolat
- Az előfordulás gyakorisága és a nemi megoszlás

2. tétel

A) Mit jelent az egészség holisztikus értelmezése?

Információtartalom vázlat:

- Egészség fogalma
- A holisztikus szó általános magyarázata
- Az egészség holisztikus értelmezése
- Testi egészség meghatározása
- Lelki és mentális egészség meghatározása
- Az egészség összefüggése a tevékenységekkel, munkavégzéssel
- Milyen szakemberek munkája járulhat hozzá a fogyatékos személy esetében a betegség holisztikus meghatározásához és a terápiás megoldásokhoz?

B) Az autizmus megjelenése a köztudatban, a média szemléletformáló hatása

Információtartalom vázlat:

- Áttekintés napjaink hírforrásairól, a tájékoztatói felületek sokszínűségéről, az ebben rejlő veszélyekről
- Tények és tévhitek megfogalmazása az autizmussal élő emberekről
- Rövid történeti áttekintés, az autizmus valódi tünetei

3. tétel

- A) A következő szavak hogyan kapcsolhatók Maslow szükséglethierarchia piramisához: *ebéd, kézműves foglalkozás, besegítés a házimunkába, barátkozás a szobatársakkal, kedvenc könyv nézegetése?*

Információtartalom vázlat:

- Az emberi szükségletek meghatározása
- Röviden ismertesse a Maslow-piramist!
- A szükségletek kielégítésének időbelisége
- Az egyes szintek kapcsolása a fogyatékos személyek napirendi tevékenységeihez
- A felsorolt tevékenységek kapcsolása a szükségletpiramis szintjeihez

- B) Az autista emberekre jellemző megismerő folyamatok jellemzői, valamint az akadálymentesítés alapvető szemléleti kerete

Információtartalom vázlat:

- Az autizmusra jellemző megismerő folyamatok jellemzői, a kognitív eltérések, a sajátos ingerfeldolgozás és következményei
- A személyre szabottság elve, szükségessége, gyakorlati megvalósíthatósága
- A vizualitás és a strukturált keretek jelentősége a mindennapokban

4. tétel

A) Sorolja fel, hogy az egészségi állapotot milyen tényezők képesek befolyásolni!

Információtartalom vázlat:

- Egészség fogalma
- A szükségletek kielégítése milyen módon függ össze az egészséggel
- Az egészség és a táplálkozás kapcsolata
- Az egészség és a tevékenységek közötti kapcsolat
- Az egészség kapcsolódása a környezet adottságaihoz
- Az öröklődés, társadalmi helyzet és a szociális körülmények hatása az egészségre, betegségek kialakulására
- A társadalom általános egészségi állapota

B) A sérült kommunikációs készségek

Információtartalom vázlat:

- Mire használjuk a kommunikációt, mi a funkciója?
- A kommunikáció „hatalma” mindennapjainkban, a beszéd, nyelv és a kommunikáció
- A kommunikáció sérülésének legfontosabb jellemzői autizmussal élő személyeknél
- A verbális és a nonverbális kommunikációs sérülések
- A kommunikáció formájának, tartalmának sérülése

5. tétel

- A) Milyen testi vagy a viselkedésben bekövetkező reakciók alapján észleli, ha az egyik ellátottnak az egészségi állapotában változás állt be?

Információtartalom vázlat:

- Az egészség fogalma
- Betegsége utaló tipikus kóros reakciók: jelző reakciók, védekező reakciók, szövetek kóros elváltozásai, kóros immunreakciók
- A különböző reakció típusokra soroljon fel egy-egy példát!
- Különböző beavatkozási szempontok mérlegelése az egyes reakció típusoknál

- B) A nem beszélő autizmussal élők kommunikációs szükségletei

Információtartalom vázlat:

- Vizuális módszerek a kommunikáció erősítésére és megkönnyítésére, pl.: a PECS megközelítés
- A beszédértés nehézségei, fejlesztési kompenzációs lehetőségek
- A beszédhasználat jellemzői autizmussal élő személyeknél, a beszéd formai és tartalmi elemeinek fejlesztési lehetőségei

6. tétel

- A) **Vannak-e olyan speciális szempontok, amelyeket egy autista személy esetében mérlegelni kell olyan esetben, amikor a személy egészségi állapotában változást érzékel?**

Információ tartalom vázlat:

- A betegség meghatározása
- A fájdalom, gyulladás, szövetelhalás mely a betegségre utaló tipikus kóros reakciók sorába tartozik?
- További példák felsorolása a különböző reakció csoportok esetében
- Autista személy esetében milyen jellemzőket mérlegel még betegség esetén (szenzoros érzékenység, érzékelési zavarok, kommunikációs nehézségek stb.)?

- B) **A sérült szociális készségek**

Információtartalom vázlat:

- Hogyan hatják át életünket szociális kapcsolataink?
- A szociális fejlődés legfontosabb mérföldkövei
- A sérült szociális fejlődés, autizmusban eltérő fejlődés és viselkedés jellemzői
- A társas viselkedés és a szociális megértés fejlődésének minőségi zavara
- A szociális megértés sérüléséből fakadó szükségletek
- Nehézségek a személy fizikai jelenlétének elfogadása, a gesztusok, testbeszéd megértése, az érzelmek megértése tekintetében

7. tétel

A) Milyen népbetegségnek számító krónikus betegséggel találkozik a napi ápolási munkája során?

Információtartalom vázlat:

- Népbetegség fogalma
- A népbetegségek előfordulását okozó tényezők, rizikófaktorok
- A népbetegségek megelőzésének prevenciók eszközei
- Különböző népbetegségek a szociális intézmények ellátotti körében
- A megelőzés lehetséges eszközei a szociális intézményekben

B) A társas viselkedés, a másokkal való együttműködés jellemzői

Információtartalom vázlat:

- A szociális készségfejlesztő technikák jellemzői
- A szociális készségfejlesztő technikák kiválasztásának szempontjai, viselkedéses és kognitív alapú megközelítések
- Viselkedésmódosító szabályok alkalmazása az egyéni megértési szintnek megfelelően
- Énkép, önismeret-fejlesztés énkönyv segítségével; a szociális történet-írásban rejlő lehetőségek; a szociális-kommunikációs fejlesztő foglalkozás (babzsák)

8. tétel

A) Mit tehet egy szociális intézmény az ellátott személyek egészségi állapotának prevenciója érdekében?

Információtartalom vázlat:

- A főbb betegségcsoportok és azok tünetei
- Rizikófaktorok a szociális intézményekben
- A prevenció fogalma, lehetséges módjai
- A prevenció eszközei és módszerei a szociális ellátásban
- A prevenciót támogató munkakörök a szociális intézményben

B) A sérült rugalmas viselkedésszervezés

Információtartalom vázlat:

- Milyen területeken jellemzőek célvezérelt cselekvéseink?
- A rugalmas gondolkodás és viselkedésszervezés jellemzői a mindennapjainkban
- Az autizmusban sérült terület: a beszűkült, sztereotip és repetitív tevékenységek és érdeklődés jellemzői
- A részletekre való fókuszálás következményei a mindennapokban
- A hiányosságból fakadó előnyök
- A cselekvések megtervezése, végrehajtása és a monitorozás folyamata. Az ebben való gátoltság megjelenése autizmusban. A belső forgatókönyv hiánya.

9. tétel

A) Melyek azok az alapvető emberi szükségletek, amelyeket az ápolási munka során ki kell elégíteni?

Információtartalom vázlat:

- Általános emberi szükségletek megnevezése
- Maslow szükséglethierarchia piramisának rövid bemutatása szóban és grafikusan
- Mondjon példát ápolási, gondozási és fejlesztési szükségletre!
- Az egyes szintek bemutatása konkrét példával a szociális intézmény ellátotti körével összefüggésben
- Munkakörök a szociális intézményben a szükségletek kielégítésének kontextusában

B) A szenzoros érzékenység

Információtartalom vázlat:

- Hogyan észleljük a világot?
- Érzékszerveink működése és megértésünk kapcsolata
- A szenzoros érzékenység megmutatkozása autizmussal élő személyeknél, a környezet ingereire adott reakciókban
- A hiper- és hipoérzékenységű területek

10. tétel

A) Beszéljen a mozgás fontosságáról, lehetséges formáiról és tevékenységeiről fogyatékos személy esetében!

Információtartalom vázlat:

- A mozgás szerepe az ember életében
- A mozgás szerepe az egészségmegőrzésben
- Egészségmegőrzés fontossága és lehetőségei mozgássérülés esetén
- Egészségmegőrzés és szabadidős tevékenységek
- Az aktív mozgás és a sport szerepe az egészségmegőrzésben
- A mozgás színterei és tevékenységei fogyatékosok intézményeiben

B) A naiv tudatelmélet deficit jelentése, megnyilvánulása a tünetekben

Információtartalom vázlat:

- Mások gondolatainak olvasása
- A mentalizáció nélkülözhetetlensége a szociális helyzetek értelmezésekor
- Az elmeolvasás nehézségeinek megjelenése a gyakorlatban

11. tétel

A) Ismertesse a mentálhigiéné szerepét a fogyatékosokkal dolgozó segítő személyzet munkájában!

Információtartalom vázlat:

- Az egészség holisztikus értelmezése
- Mentálhigiéné fogalma
- A segítő szerep csapdái: rizikófaktorok
- A kiégés (burnout) fogalma és szakaszai
- A kiégés elleni küzdelem egyéni, intézményi és szektoriális lehetőségei
- Önreflexió a saját munkára a kiégés kontextusában

B) A támogató környezet sajátosságai, elemei

Információtartalom vázlat:

- Az autizmussal élő személyek viselkedésének és tevékenységeinek jellemzői strukturált helyzetekben
- A protetikusan környezet kialakításának szempontjai, az egyéni és csoportos szükségletek figyelembevétele
- A szimbólumok megértésének szintjei
- Struktúra a mindennapi tevékenységekben

12. tétel

A) Sorolja fel, hogy a munkája során milyen típusú dokumentációt szükséges vezetni!

Információtartalom vázlat:

- A dokumentáció szerepe az ápolási-gondozási munkában
- Intézményi szabályzók, protokollok
- Ápolási dokumentumok
- Gondozási dokumentumok
- Hatályos jogszabályok a dokumentációra vonatkozóan
- Papíralapú és digitális dokumentáció vezetése

B) Az önálló szabadidő hasznos eltöltésének támogatása

Információtartalom vázlat:

- A strukturált és strukturálatlan szabadidő aránya
- Közös tevékenységek, közös játékok, séták, külső programok stb. szervezésekor a szükséges segítség meghatározása
- A szabadidő eltöltéséhez szükséges képességek, készségek, tevékenységek repertoárjának beazonosítása
- A szervezett szabadidőtöltés; mit, hol, meddig lehet csinálni?
- A tevékenységválasztás tanítása. A „kedvelt” (repetitív) tevékenységek szerepe, helyes aránya a szabadidőben

13. tétel

A) A munkája során kötelezően vezetett dokumentumok közül válasszon ki egyet és annak kitöltését ismertesse néhány mondatban!

Információtartalom vázlat:

- A dokumentáció szerepe az ápolási-gondozási munkában
- Intézményi szabályzók, protokollok
- Ápolási dokumentumok
- Gondozási dokumentumok
- A választott dokumentum bemutatása: kinek szól, kitöltő személyek, kitöltés gyakorisága
- Innovációs gondolatok a használt dokumentumokkal kapcsolatban

B) A tér-szervezés és az idő-szervezés vizuális megsegítése

Információtartalom vázlat:

- Bejósolható, kiszámítható környezet
- A szimbólumok megértésének szintjei
- A gyakorlati megvalósíthatóság lehetőségei. (Az átlátható, ingerszegény környezet, saját hely fontossága, elvonulási lehetőség biztosítása, a szenzoros ingerek csökkentésének a lehetőségei. Saját kommunikációs stílus módosítása, egyszerű nyelvhasználat, kiszámítható, következetes viselkedés, konkrét, egyértelmű kijelentések, idő a feldolgozáshoz.)

14. tétel

A) Sorolja fel, hogy milyen típusú segédeszközökkel, gyógyászati segédeszközzel találkozók a napi munkája során!

Információtartalom vázlat:

- Segédeszköz meghatározása
- Segédeszközök fajtái
- Segédeszköz szerepe a fogyatékos személy életének különböző tevékenységeiben
- Fejlesztő eszközök elkülönítése a segédeszközöktől
- Állami finanszírozás (NEAK) lehetősége a beszerzésben
- A beszerzés egyéb forráslehetőségei

B) Autizmussal élők viselkedésének általános jellemzői

Információtartalom vázlat:

- A viselkedés megértése, az autizmussal élő embereket befolyásoló nehézségek
- Melyek a problémásnak minősülő viselkedések?
- Viselkedésproblémák és megítélésük
- A viselkedésproblémák kezelésének gyakorlati stratégiái
- A viselkedés jegyzőkönyvezése
- A problémás viselkedésre adott válaszok lehetséges változatai
- Preventív stratégiák

15. tétel

A) A speciális eszközök közül válasszon ki egy olyat, amelyet autista személlyel használna! Ismertesse néhány mondatban a használatát!

Információtartalom vázlat:

- Segédeszköz meghatározása
- Segédeszközök fajtái
- Segédeszköz szerepe a fogyatékos személy életének különböző tevékenységeiben
- Fejlesztő eszközök elkülönítése a segédeszközöktől
- Saját készítésű eszközök
- A kiválasztott eszköz bemutatása: megnevezés, funkció, használatának módja, gyakorisága, várható hatás, beszerzés módja, lehetséges alternatívák

B) Mit jelent az autizmus specifikus terápiás megközelítés?

Információtartalom vázlat:

- A bizonyítékokon alapuló beavatkozások
- A kognitív- és viselkedésterápiás megközelítés
- A kiegészítő terápiák
- Nem javasolt terápiás irányok
- Etikai megfontolások a terápiák kiválasztásakor
- A konkrét terápiás megközelítések
- Két program bemutatása: a TEACCH és az ABA programok főbb jellemzői
- Az intervenciók általános szempontjai
- A választás lehetősége, a szakember szerepe a család támogatásában a választáskor

16. tétel

- A) Nevezze meg azokat a jogszabályokat, amelyek a fogyatékos személyek jogait alapvető módon szabályozzák hazánkban!**

Információtartalom vázlat:

- A jogi szabályozás szerepe a fogyatékos személyek életében
- ENSZ Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata
- Egyetemes jogok és alapelvek

- B) Felkészülés az autista felnőtt fogadására az intézményben**

Információtartalom vázlat:

- Milyen dokumentumok segíthetik ezt a folyamatot?
- Korábbi felmérések, szakvélemények áttekintése, a szükséglet-felmérés értelmezése
- Az autizmus-specifikus befogadó környezet jellemzői, kialakításának általános szempontjai

17. tétel

- A) **Az egyenlő esélyű hozzáférés és esélyegyenlőség fogalmakat magyarázza meg úgy, hogy kapcsolja azokat az Ön által ellátott fogyatékos személyek mindennapjaihoz!**

Információtartalom vázlat:

- A jogi szabályozás szerepe a fogyatékos személyek életében
- 1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról
- 2007. évi XCII. törvény a Fogyatékos-sággal élő személyek jogairól szóló egyezmény és az ahhoz kapcsolódó Fakultatív Jegyzőkönyv kihirdetéséről
- Egyenlő esélyű hozzáférés és esélyegyenlőség fogalmak
- Életminőség és emberi méltóság
- Emberi méltóság biztosítása a hétköznapi tevékenységeinek szervezésében

- B) **A stresszmentes fizikai és személyi környezet**

Információtartalom vázlat:

- Kialakításának szempontjai, az akadálymentesítés alapelvei
- Megoldási stratégiák a beilleszkedés, munka, lakhatás elősegítésére, az önállóság, önellátás támogatására
- Az erősségek figyelembevétele, a motiválás eszközei

18. tétel

A) Mondjon konkrét példát a munkájához kapcsolva, amely a fogyatékos személyek életminőségét pozitív módon befolyásolja!

Információtartalom vázlat:

- A jogi szabályozás szerepe a fogyatékos személyek életében
- 1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról rövid ismertetése
- 2007. évi XCII. törvény a Fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló egyezmény és az ahhoz kapcsolódó Fakultatív Jegyzőkönyv kihirdetéséről rövid ismertetése
- Életminőség és emberi méltóság
- Életminőség biztosítása a napi tevékenységek szervezése során (ápolás, gondozás, szabadidő)

B) Az egyénre szabott segítségadás

Információtartalom vázlat:

- Módjai az önápolás, az öltözködés, az étkezés területén, az egyén képességeihez és állapotához viszonyított lehető legönállóbb élet érdekében
- A terek megfelelő alakítása, folyamatábrák, folyamatleírások, egyéb vizuális promptok, időmérő eszközök alkalmazása

19. tétel

A) Fogalmazza meg, hogy miben több az Ön számára a team a csoportnál?

Információtartalom vázlat:

- Munkaszervezés az intézményen belül
- Szakmai team
- Együttműködés, brainstorming
- Értekezletek, meetingek, egyéb szakmai fórumok
- Feladatok és kompetenciakörök
- Kompetenciahatárok
- Vezető, vezetés szerepe a teamen belül

B) Szexualitás és párkapcsolatok kérdései, a támogatás lehetőségei

Információtartalom vázlat:

- A szexualitással és párkapcsolatokkal kapcsolatos specifikus, autizmussal összefüggő kihívások és a támogatás módjai
- A dolgok megkülönböztetésének (diszkrimináció) tanítása: mit, hol, mikor és hogyan tehetünk
- A személyes higiéné (hol, milyen gyakran), alsóneműváltással kapcsolatos dolgok stb.
- A test részei, és azok funkciói (intim területek, férfi és női szerepek); szexuális oktatási program (a barátságtól a szexuális intimitásig)

20. tétel

A) Milyen teameknek tagja a munkája során? Beszéljen az ott folyó munkáról és a teamben betöltött szerepéről!

Információtartalom vázlat:

- Munkaszervezés az intézményen belül
- Organogram
- Szakmai team
- Együttműködés, brainstorming
- Feladatok és kompetenciakörök
- Kompetenciahatárok
- Teamek az intézményen belül
- A választott team munkájának bemutatása
- Eredmények és a működés esetleges nehézségei

B) Az együttműködés szerepe, team az autista felnőtt körül

Információtartalom vázlat:

- Az otthoni környezet
- A protetikusan környezeti elemek támogató szerepe és fenntarthatósága a családi környezetben
- Együttműködés a családdal, kollégákkal, ellátó személyezettel, külső szakemberekkel
- Az együttműködés céljai, eszközei